

GIẢI THÍCH & BÌNH LUẬN TỤC NGŨ

TA VỀ TA TẮM AO TA – VĂN MẪU 7

Đề bài: *Giải thích và bình luận câu tục ngữ:*

*"Ta về ta tắm ao ta,
Dù trong dù đục, ao nhà vẫn hơn"*

Bài mẫu hay nhất

Con người Việt Nam vốn có niềm tự hào sâu sắc về làng xóm, quê hương, đất nước. Chính vì vậy, từ xa xưa, cha ông ta đã nói:

*Ta về ta tắm ao ta
Dù trong dù đục, ao nhà vẫn hơn.*

Nghĩa đen của câu tục ngữ cho rằng tắm ở ao nhà mình dù nước có sạch hay bẩn vẫn cảm thấy dễ chịu, tự nhiên hơn tắm ở những ao hồ lạ. Còn nghĩa bóng thể hiện lòng tự hào, yêu mến, gắn bó với những gì thân thuộc nơi “chôn rau cắt rốn”.

Đặt câu tục ngữ này vào hoàn cảnh ra đời của nó thì chúng ta mới thấy được ý nghĩa sâu xa.

Thật vậy, khi nền kinh tế của chúng ta còn đang trong giai đoạn tự cung tự cấp, thiếu thôn mọi mặt, nông dân khổ cực ngày đêm trên đồng ruộng, công nhân vất vả trong các nhà máy, xí nghiệp, hầm mỏ,... thì những gì tự tay mình làm ra vẫn đáng trân trọng, tự hào hơn cả. Thế nên câu tục ngữ đã kích thích mạnh mẽ tinh thần tự lực, tự cường của nhân dân ta, của dân tộc ta.

Tuy nhiên, khi xã hội ngày nay càng tiến bộ, khoa học kỹ thuật ngày càng phát triển, sự trao đổi thông tin và giao lưu văn hóa trên khắp địa cầu trở thành một đặc điểm chung của thời đại thì câu tục ngữ trên có còn phù hợp nữa không? Chẳng lẽ chúng ta chỉ vì yêu quê hương một cách ích kỷ, mù quáng mà sẵn sàng đóng cửa không chịu tiếp thu những thành tựu mới của thế giới hay sao?

Trong bối cảnh quốc tế hiện nay, nước ta còn lạc hậu về khoa học kỹ thuật, đời sống nhân dân ta còn thấp. Nước ta là một trong những nước nghèo nhất thế giới. Từ ngày tổ tiên ta dựng nước đến bây giờ, Việt Nam phải trải qua biết bao nhiêu cuộc đấu tranh để đánh đuổi kẻ thù ra khỏi bờ cõi. Vết thương chiến tranh gần đây nhất - cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước – vẫn chưa được hàn gắn hoàn toàn.

Do đó, chúng ta cần xem xét lại ý thứ hai của câu tục ngữ: “Dù trong dù đục, ao nhà vẫn hơn”. Đây là một quan niệm hẹp hòi, bảo thủ, khuyến khích con người hướng đến tư tưởng an phận, bằng lòng với cuộc sống nghèo khó, lạc hậu. Hơn nữa, quan điểm ấy còn cản trở con đường phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội của Đảng và Nhà nước ta trong thời kì đổi mới. Do đó, chúng ta cần có thái độ “gạn đục khơi trong”, nghĩa là phát huy mặt tích cực của câu tục ngữ và không ủng hộ mặt tiêu cực của nó. Cố Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Nguyễn Văn Linh đã điều chỉnh câu tục ngữ như sau:

*Ta về ta tắm ao ta
Khơi trong gạn đục, ao nhà vẫn hơn.*

Quan điểm này có sự kết hợp nhuần nhị tính dân tộc mà cha ông ta đã dày công vun đắp, dựng xây trong suốt bốn nghìn năm qua. Mặt khác chúng ta sẵn sàng mở cửa giao lưu kinh tế, văn hóa, xã hội với các nước trên thế giới theo chính sách: “Việt Nam muốn làm bạn với tất cả các nước trên thế giới”. Mục đích là nhằm đưa đất nước ta tiến đến giàu mạnh, để trong tương lai có thể sánh vai cùng các cường quốc trong khu vực và trên thế giới.

Tuy nhiên, trong thời đại mở cửa ngày nay, chúng ta cần phải tuyên truyền để người dân không sùng bái văn hóa ngoại quốc, sính hàng ngoại.

Trong quá khứ, câu tục ngữ trên khuyến khích, nhắc nhở chúng ta trở về cội nguồn. Còn trong hiện tại, chúng ta không nên bảo thủ mà cần phải năng động, sáng tạo, nhạy bén với thời đại mới theo xu thế quốc tế hóa cũng như không quên phát huy nội lực của nền văn hóa đậm đà bản sắc dân tộc.

Bài mẫu 1

Tinh thần tự chủ, thái độ tự trọng và niềm tin yêu gắn bó với cội nguồn là những yếu tố rất cần thiết cho mỗi con người trong cuộc sống. Đất nước Việt Nam suốt mấy ngàn năm lịch sử đã trải qua bao thăng trầm, thử thách nghiệt ngã mà vẫn tồn tại và phát triển là bởi dân ta có lòng tự hào, tự tin và tình cảm gắn bó sâu nặng với quê hương, xứ sở. Ông bà ta thường khuyên con cháu:

*"Ta về ta tắm ao ta,
Dù trong dù đục, ao nhà vẫn hơn"*

Ý nghĩa của câu tục ngữ trên như thế nào? Chúng ta hãy cùng nhau bàn luận.

Trước đây, nền kinh tế nước ta là một nền kinh tế nông nghiệp lạc hậu. Hình ảnh nông thôn với những mái rạ nghèo, chiếc sân đất nện, mảnh vườn nhỏ và cái ao thả bèo, thả rau muống... rất quen thuộc trong đời thường cũng như trong ca dao, tục ngữ. Cầu ao là nơi người nông dân rửa rau, vo gạo, tắm tã, giặt giũ... Cầu ao còn là nơi gặp gỡ, trao đổi tâm

tình với hàng xóm láng giềng và nó đã trở thành người bạn âm thầm chứng kiến bao nỗi buồn vui của con người: Đêm qua ra đứng bờ ao, Trông cá cá lặn, trông sao sao mờ... ;Giã ơn cái cọc cầu ao, Đêm đêm khuya sớm có tao có mày...

Cái ao gắn bó với người nông dân đến thế nên nó đã trở thành một trong những biểu tượng của hình ảnh quê hương; giống như mái đình, lũy tre, con đò, cây đa, giếng nước... Ta thử hình dung người nông dân sau một ngày làm việc vất vả trên đồng ruộng, được ngồi trên chiếc cầu ao nhà mình, thong thả múc từng gáo nước dội lên thân thể cho trôi đi bao giọt mồ hôi nhọc nhằn. Cái mát mẻ thấm vào da thịt khiến cho đầu óc thoải mái, thanh thoi. Thế là sung sướng, là thích thú bởi mình được tự do, tự chủ, chẳng phải phiền lụy đến ai, giữ kẽ với ai.

Một tình huống khác: người nông dân vào tiết nông nhàn thường rời quê đi làm ăn xa. Cuộc sống tha phương ít ngọt bùi mà nhiều cay đắng nên nỗi nhớ nhà, nhớ quê càng day dứt không nguôi. Họ phải chịu đựng tất cả vì miếng cơm, manh áo, vì sự mưu sinh. Lăn lóc kiếm sống nhưng lòng chỉ mong đến thời vụ để trở về quê hương, sum họp với gia đình, tiếp tục cái cảnh chồng cày, vợ cấy, con trâu đi bừa tuy cực nhọc mà đầm ấm. Và được tắm ở cái ao nhà mình, cái ao cho dù chưa rộng, chưa trong như nhiều ao khác ta đã gặp trên đường đời nhưng nó gần gũi, thân quen, nông sâu đã tường, nên ta thỏa trí vẫy vùng mà không phải e ngại, đề phòng bất trắc.

Nghĩa hiển ngôn của câu tục ngữ: Ta về ta tắm ao ta ... có thể hiểu như vậy nhưng người xưa không chỉ dừng ở đó mà họ muốn mượn cái hình thức đơn giản để gửi gắm tình yêu quê hương sâu nặng và một triết lý sống tự do, tự chủ và tự tin vào chính bản thân mình. Tất cả những gì là của mình (dù còn chưa hoàn hảo) đều đáng quý, đáng trân trọng. Nhà mình dầu sang, dầu hèn vẫn mang đến cho mình tâm thế của người làm chủ. Tâm thế ấy tạo nên sự tự do, thoải mái tinh thần mà ở những nơi khác, nhà khác ta không sao có được. Ao ta, dù trong, dù đục vẫn hơn ao người là vậy.

Thời điểm xuất hiện câu tục ngữ này, ý nghĩa trên của nó là đúng, là tích cực vì tinh thần tự chủ, tự tin, tự hào là cần thiết và quan trọng đối với mỗi người, mỗi cộng đồng dân tộc trong quá trình tồn tại và phát triển.

Ở thời đại ngày nay, liệu câu tục ngữ trên có còn giữ nguyên giá trị?

Có người cho rằng, quan điểm ta về ta tắm ao ta ... là bảo thủ, tiêu cực, là thái độ an phận và tự mãn cần phải phê phán. Nhận xét như vậy là đã bỏ qua yếu tố lịch sử, yếu tố đạo lý và có phần khắt khe.

Hiện nay, khoa học kỹ thuật phát triển mạnh mẽ, sự giao lưu giữa các nước, các dân tộc trên thế giới ngày càng được nâng cao, mở rộng. Để hội nhập với xu thế chung của toàn cầu, chúng ta không thể cứ khư khư giữ mãi quan điểm đóng cửa, tự mãn, tự hào về những gì mình đã có mà phải mở cửa học hỏi cái hay, cái đẹp, cái mới, cái tiên bộ. Trên

cơ sở tiếp thu những thành quả khoa học của bạn bè các nước một cách có chọn lọc, sáng tạo, phù hợp với bản thân và đất nước, chúng ta sẽ thực hiện mục đích cao cả là xây dựng một xã hội giàu mạnh và văn minh. Lúc đó đất nước Việt Nam sẽ tự hào sánh vai với các cường quốc năm châu như ý muốn của Bác Hồ kính yêu.

Học hỏi nước ngoài không có nghĩa là vọng ngoại, sùng ngoại để rồi đánh mất niềm tin, mất ý thức tự cường của mình. Bởi mất những yếu tố quan trọng đó, chúng ta sẽ mất tất cả.

Một chủ trương đúng đắn và kịp thời của Đảng và Nhà nước trong giai đoạn đổi mới hiện nay là: dân tộc và hiện đại. Giữ gìn truyền thống và bản sắc dân tộc vẫn là mục tiêu hàng đầu. Dù hiện đại đến đâu chẳng nữa, ta vẫn là ta, không để bị biến thành cái bóng mờ của người khác. Thực tế ở một số nước cho thấy yếu tố dân tộc và yếu tố hiện đại vẫn có thể song song tồn tại, phát triển.

Câu tục ngữ: Ta về ta tắm ao ta, Dù trong dù đục, ao nhà vẫn hơn có mặt tích cực là đã phản ánh cái tâm rất đáng quý của con người Việt Nam: yêu mến, gắn bó, tự hào về quê hương xứ sở, đề cao ý thức tự chủ. Bác Hồ cũng từng nói: Không có gì quý hơn độc lập tự do. Song, trong thời đại mới, chúng ta phải biết vận dụng linh hoạt ý nghĩa của câu nói để tránh bảo thủ, tự mãn, hẹp hòi và nâng cao ý thức học hỏi, tiếp thu cái hay, cái mới của nhân loại để xây dựng một đất nước văn minh, tiến bộ mà vẫn mang bản sắc dân tộc độc đáo. Đó là ước nguyện, là mục đích của tất cả chúng ta.

Bài mẫu 2

Nước ta có nền văn hiến rực rỡ lâu đời. Nhân dân ta có ý thức tự chủ, ý chí tự cường, gắn bó và bảo vệ quê hương đất nước, từng làm thất bại mọi âm mưu đồng hoá của ngoại bang. Trải qua bao thăng trầm lịch sử, dân ta vẫn giữ vững nền độc lập của đất nước và bản sắc riêng của nền văn hoá Việt Nam. Gắn bó với cội nguồn, với xứ sở bằng tất cả niềm tự hào ấy, tổ tiên vẫn nhắc nhở cháu con ghi sâu vào lòng câu tục ngữ:

Ta về ta tắm ao ta,

Dù trong dù đục ao nhà vẫn hơn

Đất nước đã có nhiều đổi mới. Nhân dân ta đang cùng các dân tộc trên thế giới bước vào thế kỉ XXI. Trong hoàn cảnh ấy, tìm hiểu ý nghĩa câu tục ngữ, mỗi chúng ta sẽ được bao điều thú vị.

Bờ tre, mái rạ, cây cau, mảnh vườn, chiếc ao... là những cảnh vật thân thuộc với nhân dân, với làng xóm ta từ bao đời nay. Cái ao dù nhỏ, đều là sở hữu thân thiết của mọi gia đình nông thôn. Ao là nơi tắm, giặt giũ là nguồn nước để phục vụ sinh hoạt và sản xuất.

Đó là ao cạn vớt bèo cấy muống trong thơ Nguyễn Trãi hay xuân tắm hồ sen, hạ tắm áo trong một ý thơ của Nguyễn Bình Khiêm.

Cầu ao, bờ ao cũng là những hình ảnh đã trở thành mảnh của hồn người dân quê:

Đêm qua ra đứng bờ ao

Trông cá cá lặn, trông sao sao mờ

(Ca dao)

Cái ao là một biểu tượng của gia đình, quê hương, xứ sở. Nó gắn liền với đời sống vật chất và tinh thần của người dân cày quê ta. Được tắm mát ở ao nhà, nhớ cái ao nước trong veo, họ thầm nhắc:

Ta về ta tắm ao ta

Ba chữ ta nhắc đi nhắc lại, cùng với bốn tiếng ta tắm ao ta vang lên, biểu lộ niềm tự hào và tấm lòng yêu quý đối với gia đình, quê hương. Nó còn thể hiện một quan niệm, một triết lí sống đẹp: tự tôn tự cường, tin yêu mình, trân trọng những giá trị tốt đẹp do mồ hôi và xương máu mình xây dựng nên.

Về thứ hai là một so sánh ao nhà với ao người. Ao người thì xa lạ. Còn ao nhà thì thân thiết yêu thương. Vì thế dù trong dù đục ao nhà vẫn hơn. Niềm tự hào, ý thức tự lập tự cường được khẳng định: ao nhà vẫn hơn.

Câu tục ngữ ra đời trong xã hội phong kiến, giữa một nền sản xuất tiểu nông, khi đất nước ta phải đương đầu với âm mưu đồng hoá - nô dịch của ngoại bang, nên nó mang nội dung tư tưởng tích cực. Nó thể hiện tình yêu gia đình, làng xóm, quê hương. Nó biểu thị ý thức tự chủ và niềm tự hào dân tộc chính đáng.

Điều kiện lịch sử và xã hội của nông thôn ta, đất nước ta ngày nay đã có nhiều đổi thay. Con người Việt Nam vẫn phải phát huy cao độ lòng yêu nước, niềm tự hào dân tộc, tinh thần tự lập tự cường, đồng thời phải biết hoà hợp, vừa phát huy nội lực và tiếp thu văn minh các thành tựu khoa học kĩ thuật, văn hoá tiên tiến của các nước gần xa. Một mặt phải chống tư tưởng bảo thủ, khép kín, mặt khác biết giữ vững và phát huy bản sắc dân tộc, nhất là nền văn hoá Việt Nam.

Một nước Việt Nam hiện đại, phồn vinh, có nền văn hoá giàu bản sắc và một xã hội công bằng, dân chủ, văn minh là mục tiêu phấn đấu của cả cộng đồng dân tộc. Muốn hoà nhập mà không bị hoà tan, mở cửa nhưng không bị biến thành cái bóng mờ của thiên hạ thì phải phát huy nội lực, nêu cao tinh thần tự lực tự cường để tạo nên sức mạnh của dân tộc Việt Nam trong thời đại mới.

Thế kỉ XXI là thế kỉ của nền văn minh trí tuệ. Việt Nam mở cửa đón gió mát bốn phương với rất nhiều thời cơ và thách thức lớn. Nhân dân ta sẽ "tắm" ao hồ của người khắp bốn phương nhưng vẫn không bao giờ quên cái mát trong của ao nhà. Câu tục ngữ:

Ta về ta tắm ao ta

Dù trong dù đục ao nhà vẫn hơn

Dù nội dung, ý nghĩa có ít nhiều thay đổi, nhưng cái tâm, cái tấm lòng hồn hậu, chất phác, thật thà, trong sáng của con người Việt Nam đối với gia đình, quê hương, đất nước thật là đáng quý trọng muôn ngàn lần.